

**«Հանրային առողջություն և առողջապահության կազմակերպում»
մասնագիտությամբ հետազոտողի որակավորման քննության
ՀԱՐՑԱՇԱՐ**

1. Հանրային առողջությունը որպես գիտություն, նրա մեթոդաբանական հիմունքները, տեղը և դերը բժշկական և հասարակական գիտությունների մեջ:
2. Առողջության հասկացողությունը, անհատի և հանրության առողջությունը, առողջության հասկացության նոր գաղափարախոսությունը:
3. Բնակչության առողջության և հիվանդության կենսաբանական և սոցիալական ասպեկտները, օրինաչափությունները:
4. Առողջապահության կազմակերպման հիմնական սկզբունքները զարգացած երկրներում: Առողջապահության կազմակերպումը զարգացող երկրներում:
5. Միջազգային համագործակցություն առողջապահության ոլորտում: Առողջապահության Համաշխարհային Կազմակերպություն (ԱՀԿ), կառուցվածքը, գործառույթները, նշանակությունը:
6. Բժշկական սարանական վիճակագրություն՝ խնդիրը և հիմնական ճյուղերը (առողջապահության, բժշկական, սանիտարական վիճակագրություն):
7. Վիճակագրական հետազոտությունների կազմակերպում, հիմնական փուլերը:
8. Վիճակագրական գործիքների հնարավորությունները, նշանակությունը, դրանց առանձնահատկությունները և ընտրության սկզբունքները:
9. Հավանականության տեսության հիմունքները, հիմնական օրենքները, հավաստի և անհավանական պատահույթ, համատեղելի և անհամատեղելի պատահույթներ, անկախություն և անհամատեղելիություն:
10. Նկարագրական վիճակագրություն՝ փոփոխականների տեսակներ, չափման սանդղակներ՝ նոմինալների, կարգային, միջակայքների և հարաբերությունների սանդղակներ:
11. Փոփոխականների բաշխման տեսակները՝ այլընտրանքային, սիմետրիկ, ասիմետրիկ բաշխում, Պուասոնի բաշխում:
12. Հարաբերական մեծություններ: Հարաբերական ռիսկի և շանսերի հարաբերության վստահելիության սահմաններ:
13. Յուրանիշների ստանդարտացում, ուղղակի և անուղղակի մեթոդներով:
14. Դինամիկ շարքի վերլուծություն՝ բացարձակ աճ, աճի տեմպ, բացարձակ աճի տեմպ, հարթեցում, սողացող միջին, միջակայքի փոփոխում:
15. Ախտորոշիչ թեստեր, վիճակագրական բնութագրերը: Կապավիճականի:
16. Միջին մեծություններ՝ վարիացիոն վիճակագրություն, կենտրոնական սահմանային թեորեմ:
17. Հիմնական վիճակագրական մեծությունների (միջին թվաբանական, ստանդարտ շեղում, դիսպերսիա, ցուցանիշ, ստանդարտ սխալ) հաշվարկ:
18. Վիճակագրական վերլուծություն՝ z-, t-, F-թեստեր, միակողմանի, երկկողմանի կախյալ և անկախ ընտրանքների համար t-թեստ:
19. Ընտրանքի ծավալի որոշում մեկ և երկու խմբերի համար քանակական և որակական փոփոխականների դեպքում:

20. Զուգորդման աղյուսակներ. հարաբերական ոիսկեր, շանսերի հարաբերություններ, կոնտինգենցիայի, Յուլի, Չուպրովի գործակիցներ:
21. Բազմակի համեմատություններ, դիսպերսիոն վերլուծություն: Դիսպերսիոն վերլուծության անհրաժեշտ պայմանները: Բոնֆերոնիի ուղղում, Դանետի, Տյուկիի մեթոդների կիրառումը բազմակի համեմատությունների ժամանակ:
22. Ոչ պարամետրիկ թեստեր՝ Ֆիշերի, Մակ-Նիմարի, Մանն-Ուիտնի, Ուիլքոքսոնի: Պիրսոնի համապատասխանության գործակից: Յեթսի ուղղում: Ոչ պարամետրիկ թեստեր երկուսից ավելի խմբերի համար՝ Կրուսկալ-Ուոլիսի, Ֆրիդմանի:
23. Կորելյացիա՝ Սպիրմենի եղանակ, Պիրսոնի եղանակ: Բազմակի կորելյացիա: Ռեգրեսիոն վերլուծություն: Լոգիստիկ ռեգրեսիա:
24. Ապրելունակություն, Կապլան-Մեյերի ապրելունակության թեստ:
25. Վիճակագրական թեստերի ընտրությունը համապատասխան խնդիրներին, փոփոխականների բնույթին և հետազոտության կառուցվածքին:
26. Բնակչության առողջության վիճակի ուսումնասիրություն՝ տեղեկատվության աղբյուրները, ուսումնասիրության մեթոդները:
27. Բնակչության ստատիկա և դինամիկա: Ժողովրդագրության գործընթացների հիմնական միտումները ՀՀ-ում ներկա ժամանակաշրջանում:
28. Բնակչության վերարտադրության գործընթացը բնութագրող հիմնական ցուցանիշները, դրանց հաշվարկը և գնահատումը: Վերարտադրության մակարդակի վրա ազդող հիմնական գործոնները:
29. Բնակչության մահացությունը բնութագրող հիմնական ցուցանիշները, դրանց հաշվարկը և գնահատումը:
30. Հղիության արհեստական ընդհատումը որպես սոցիալ-հիգիենիկ հիմնախնդիր:
31. Արդյունավետ ժողովրդագրական քաղաքականության անցկացման խնդիրները ՀՀ ազգաբնակչության բնական շարժի հետագա բարելավման նպատակով:
32. Բնակչության հիվանդացության ուսումնասիրության հիմնական աղբյուրներն ու մեթոդները:
33. Հիվանդացության ցուցանիշները, դրանց հաշվումն ու գնահատումը:
34. Հիվանդությունների միջազգային դասակարգումը, պատմությունը, կառուցվածքը, նշանակությունը:
35. Կարևորագույն հիվանդությունների բժշկասոցիալական ասպեկտները (սրտանոթային համակարգի հիվանդություններ, չարորակ նորագոյացություններ, շաքարային դիաբետ, իրավիճակը ՀՀ-ում, հիմնական խնդիրները):
36. Կարևորագույն հիվանդությունների բժշկասոցիալական ասպեկտները (տրավմատիզմ, նյարդահոգեկան հիվանդություններ, իրավիճակը ՀՀ-ում, հիմնական խնդիրները):
37. Կարևորագույն հիվանդությունների բժշկասոցիալական ասպեկտները (տուբերկուլոզ, ՄԻԱՎ/ՁԻԱՀ, իրավիճակը ՀՀ-ում, հիմնական խնդիրները):
38. Վարքային խանգարումները (ծխախոտամոլություն, թմրամոլություն, ակոհոլիզմ) որպես բժշկասոցիալական հիմնախնդիր, իրավիճակը ՀՀ-ում, հիմնական խնդիրները:
39. Ֆիզիկական զարգացման հիմնական ցուցանիշները և դրանց ուսումնասիրության մեթոդները:

40. Առողջապահության մասին օրենսդրությունը: Բնակչության բժշկական օգնության և սպասարկման մասին ՀՀ օրենքը:
41. Բնակչության արտահիվանդանոցային օգնության կազմակերպում: Ամբուլատոր-պոլիկլինիկական ծառայության բարեփոխումները ՀՀ-ում:
42. Բնակչության հիվանդանոցային օգնության կազմակերպում: Հիվանդանոցային հիմնարկությունների գործունեության վերլուծություն:
43. Ստոմատոլոգիական ծառայության կազմակերպումը ՀՀ-ում:
44. Դիսպանսերային մեթոդի էությունը: Բնակչության դիսպանսերային սպասարկումը որպես բուժական և կանխարգելիչ բժշկության սինթեզի դրսևորում:
45. ՀՀ օրենսդրությունը մայրության և մանկության պահպանման վերաբերյալ: Մոր և մանկան առողջության պահպանման կազմակերպման հիմնական ուղղություններն ու խնդիրները:
46. Մանկաբարձա-գինեկոլոգիական արտահիվանդանոցային և հիվանդանոցային բուժօգնության կազմակերպումը ՀՀ-ում:
47. Մանկական բնակչության արտահիվանդանոցային և հիվանդանոցային բուժօգնության կազմակերպում:
48. Մանկական բնակչության կարևորագույն հիվանդություններն ու դրանց բժշկասոցիալական նշանակությունը:
49. Գյուղական բնակչության բժշկական սպասարկման առանձնահատկությունները և փուլերը:
50. Հիգիենիկ և հակահամաճարակային ծառայության կազմակերպումը և կառավարումը ՀՀ-ում:
51. Հիգիենիկ և հակահամաճարակային կենտրոններ: Սանիտարական բժշկի աշխատանքի մեթոդները, նրա իրավունքները և պարտականությունները:
52. Հիգիենիկ և հակահամաճարակային կենտրոնների դերը վարակիչ հիվանդությունների դեմ պայքարի գործում: Բժիշկ համաճարակաբանի գործունեությունը և դերը:
53. Առողջության լրատվության ներածություն. Առողջության, առողջության խթանման և առողջության վերաբերյալ հաղորդակցության սահմանումները: Հաղորդակցության դերը առողջության համար:
54. Հաղորդակցության գործընթացի բաղադրիչներ, դրանց առանձնահատկությունները: Մասնակիցներ, խողովակներ, ուղերձ, հետադարձ կապ:
55. Առողջության վերաբերյալ տեղեկությունների աղբյուրներ, դրանց նույնականացումը, հուսալիության ու արժանահավատության գնահատման սկզբունքները: Լրատվության էլեկտրոնային աղբյուրներ: E-health՝ էլեկտրոնային առողջություն:
56. Առողջության ամրապնդում տարբեր իրավիճակներում: Առողջության ամրապնդում և հանրային շարժումների նոր տեսություն: Հանրության լիազորությունների ընդլայնում: Ուժի, իշխանության ու լիազորությունների տրանսֆորմացիա:
57. Իշխանության տրանսֆորմացիա և առողջության ամրապնդման պրակտիկա: Իշխանություն գրոյական և ոչ գրոյական գումարով: Իշխանության երեք կողմեր:
58. Հանրության լիազորությունների ընդլայնում և առողջության ամրապնդման պրակտիկա: Լիազորությունների ընդլայնման երեք մակարդակներ:
59. Առողջության ամրապնդման ծրագրերի հակասություններ և դրանց հախտահարումը: «վերից վար» և «վարից վեր» ուղղված առողջության ամրապնդման ծրագրեր՝ առավելություններ ու թերություններ:
60. Սոցիալական մարքեթինգի հիմունքներ: Սոցիալական մարքեթինգ և վարքի փոփոխություն:

61. Քարոզարշավներ հանրային առողջության խնդիրների լուծման համար: Քարոզարշավի բնութագիրը, շահագրգիռ կողմերը: Քարոզարշավի կազմակերպում, տեսաձայնագրած նյութերի օգտագործում, գանգվածային լրատվամիջոցների հետ համագործակցում:
62. Առողջապահության համակարգեր՝ բաղադրիչները, խնդիրները, հիմնական մոդելների համեմատական գնահատականը:
63. Պարտադիր և կամավոր բժշկական ապահովագրության փորձը զարգացած երկրներում:
64. Առողջապահության ղեկավար մարմինները ՀՀ-ում: Առողջապահության նախարարության գործառույթները: Պետական առողջապահական գործակալություն:
65. Մոցիալական ապահովագրության և ապահովման սկզբունքները, նշանակությունը, կառուցվածքը և գործունեությունը:
66. Ժամանակավոր անաշխատունակության փորձաքննության կազմակերպումը ամբուլատոր-պոլիկլինիկական և ստացիոնարային հիմնարկություններում:
67. Կայուն անաշխատունակության փորձաքննություն: ՀՀ բժշկասոցիալական փորձաքննության գործակալություն՝ կառուցվածքը, գործառույթները:
68. Բուժօգնության որակը, որակի ապահովման համակարգը:
69. Ա. Դոնաբեդյանի որակի գնահատման ետկոմպոնենտային մոդելը: Բժշկական օգնության որակի գնահատման մասնակիցները:
70. Բժշկական օգնության որակի կառավարման հիմունքները՝ հիմնական հասկացությունները և եզրույթները:
71. Բժշկական ստանդարտներ՝ նշանակությունը և ձևերը:
72. Բժշկական օգնության որակի վերահսկման տեխնոլոգիաներ: Հիվանդների ախտորոշման և բուժման որակի վերահսկման ձևերը և մեթոդները:
73. Մենեջմենթի գործընթացի էությունը՝ բովանդակությունը, հատկությունները, սկզբունքները, արդյունավետ կառավարման պայմանները:
74. Խտոր էկոնոմիկայի պայմաններում առողջապահության համակարգում կառավարման ֆինանսա-իրավական, տեղեկատվական, վարչական բնույթի հակասությունները:
75. Կառավարման գիտության ուսումնասիրության առարկան՝ կառավարման օբյեկտը, կառավարման սուբյեկտը, կառավարչական հարաբերությունները:
76. Կառավարման գործընթացի հիմնական հատկությունները:
77. Կառավարչական ցիկլի հիմնական փուլերի բնութագիրը:
78. Կառավարման գործառույթների բնութագիրը՝ գործողությունների ուղղվածությունից կախված դրանց խմբավորումը:
79. Կառավարման մեթոդներ, նշանակությունը և բնութագիրը:
80. Անձնակազմի կառավարում՝ նպատակը, կադրային քաղաքականությունը, ռազմավարությունը, կազմակերպության անձնակազմի հետ աշխատանքի պլանավորում:
81. Կազմակերպության անձնակազմի աշխատանքը կանոնակարգող հիմնական փաստաթղթերի ցանկը:
82. ԲՊՀ կադրերի հաշվառման և հաշվետվական փաստաթղթերը
83. Մարքեթինգ՝ հասկացությունը, նպատակը:
84. Բժշկական ծառայությունների մարքեթինգի առաջացման հիմնական նախադրյալները
85. Մարքեթինգային համալիրը և նրա բաղադրիչները:
86. Ուղիղ մարքեթինգի հիմնական բնութագրերը:

87. Բուժկանխարգելիչ կազմակերպությունների ֆինանսական միջոցներն ու դրանց կառավարումը, ֆինանսական ռիսկի իջեցման մեխանիզմները առողջապահությունում:
88. Առողջապահության տնտեսագիտություն՝ նպատակները, հիմնախնդիրները և առանձնահատկությունները: Առողջապահության զարգացման տնտեսագիտական հիմունքները:
89. Արդյունավետության ձևերը առողջապահության մեջ՝ բժշկական, սոցիալական, տնտեսական:
90. Հիվանդություններից առաջացած տնտեսական վնասը: Կանխված վնասը, բժշկական ծրագրերի տնտեսագիտական արդյունավետությունը:
91. Առողջապահության նյութատեխնիկական բազան, հիմնական տարրերը, նրա ընդլայնման և ամրապնդման խնդիրները:
92. Առողջապահական համակարգի գործունեության տնտեսագիտական վերլուծության իմաստն ու խնդիրները:
93. Առողջապահության ֆինանսավորման հիմունքները, ֆինանսավորման աղբյուրները ՀՀ-ում:
94. Ցուցաբերվող բժշկական ծառայությունների դիմաց վճարման ձևերը:
95. Բժշկական ծառայությունների գնագոյացման սկզբունքները, մեխանիզմները, տեսակները:
96. Առողջապահության պլանավորում՝ նշանակությունը, սկզբունքները, տեսական հիմունքները:
97. Պլանավորման հիմնական մեթոդները շուկայական տնտեսավարման պայմաններում: Առողջապահության պլանավորման ձևերն ու մեթոդները:
98. Առողջապահության զարգացման ընթացիկ և նպատակային պլաններ: Տարածքաճյուղային պլաններ:
99. Առողջապահության զարգացման կարևորագույն ցուցանիշները: Ամբուլատոր-պոլիկլինիկական և ստացիոնարային բժշկական օգնության պլանավորումը:
100. Ժամանակակից տնտեսամաթեմատիկական մեթոդների, հաշվողական տեխնիկայի կիրառումը առողջապահության պլանավորման գործում:

Գրականության ցանկ

1. Зайцев В.М., Лифляндский В.Г., Маринкин В.И. "Прикладная медицинская статистика". Санкт-Петербург, 2006.
2. Կենսաբանական վիճակագրության հիմունքները. Ոստիմնական ձեռնարկ պրոֆ. Ա.Վ. Հայրապետյանի խմբագրությամբ: ԵՊԲՀ, Երևան, 2010թ.:
3. Хачатрян Т.С., Лепян М.К., Тоноян Т.З., Андриасян Л.В. Управление, экономика и финансирование здравоохранения в условиях рыночных отношений. Учебное пособие. Ереван, 2002.
4. Тоноян Т.З., Лепян М.К., Арутюнян Г.К. Экономика здравоохранения. Учебник. Ереван, 2004.
5. Технология управления учреждениями здравоохранения. Руководство для профессионального образования. Под редакцией Гусевой Н.К. Нижний Новгород, 2009.
6. Лисицын Ю. П. Общественное здоровье и здравоохранение. Москва, "ГЭОТАР-Медиа", 2007.
7. Лукашев А.М., Прохоров Б.Б., Шиленко Ю.В. "Общественное здоровье и управление здравоохранением"//М., "Оверлей", 2005.-392 с.
8. ՀՀ Սահմանադրություն (փոփոխություններով), 27.11.2005թ.:
9. Հայաստանի Հանրապետության Սահմանադրության մեկնաբանություններ/ ընդհանուր խմբագրությամբ՝ Գ. Հարությունյանի, Ա. Վաղարշյանի. – Երևան: «Իրավունք», 2010, 1086 էջ:
10. ՀՀ Աշխատանքային օրենսգիրք, ՀՕ-124-Ն, 09.11.2004թ.:
11. ՀՀ Քաղաքացիական օրենսգիրք, ՀՕ-239, 05.05.1998թ.:
12. ՀՀ Քրեական օրենսգիրք, ՀՕ-528, 18.04.2003թ.:
13. Վարչական իրավախախտումների վերաբերյալ ՀՀ օրենսգիրք, 06.12.1985թ.:
14. «Բնակչության բժշկական օգնության և սպասարկման մասին» ՀՀ օրենք, ՀՕ-42, 04.03.1996թ.:
15. «ՀՀ բնակչության սանիտարահամաճարակային անվտանգության ապահովման մասին» ՀՀ օրենք, ՀՕ-43, 12.12.1992թ.:
16. «Լիցենզավորման մասին» ՀՀ օրենք, ՀՕ-193, 30.05.2001թ.:
17. «Մարդու վերարտադրողական առողջության և վերարտադրողական իրավունքների մասին» ՀՀ օրենք, ՀՕ-474-Ն, 11.12.2002թ.:
18. «Հոգեբուժական օգնության մասին» ՀՀ օրենք, ՀՕ-80-Ն, 25.05.2004թ.:
19. «Մարդուն օրգաններ և/կամ հյուսվածքներ փոխպատվաստելու մասին» ՀՀ օրենք, ՀՕ-324, 16.04.2002թ.:
20. Մարդու և քաղաքացու իրավունքների ֆրանսիական հռչակագիր, 1789թ.:
21. Մարդու իրավունքների համընդհանուր հռչակագիր, 1948թ.:
22. Մարդու տնտեսական, սոցիալական և մշակութային իրավունքների միջ. դաշնագիր, 1966թ.:
23. Մարդու իրավունքների և հիմնարար ազատությունների պաշտպանության մասին եվրոպական կոնվենցիա, 1950թ.:
24. Քաղաքական և քաղաքացիական իրավունքների վերաբերյալ միջազգային դաշնագիր, 1966թ.:
25. Պացիենտի իրավունքների մասին լիսաբոնյան հռչակագիր, 1981թ.
26. Եվրոպայում պացիենտի իրավունքների ապահովման քաղաքականության մասին դեկլարացիա, 1994թ.:
27. Եվրոպական սոցիալական խարտիա, 1961թ.:
28. Лаверак Г. Укрепление здоровья и расширение возможностей. Бишкек, 2011, 204 с.
29. Theory at a glance. A guide for health promotion practice. Second edition. US Department of Health and Human Services. National Institute of Health.
30. What is Social Marketing? NHS, Department of Health.
31. Rayner M. Social marketing: how might this contribute to tackling obesity? Obesity reviews. (2007) 8 (Suppl. 1), 195–199.